

ROMAN KAHRAMANLARI

ÜÇ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ ■ TEMMUZ/EYLÜL 2010 ■ FİYAT: 10 TL

Handan ■

Handan - Halide Edip Adivar

Cevdet Bey ■

Cevdet Bey ve Oğulları - Orhan Pamuk

Raskolnikov ■

Suç ve Ceza - Dostoyevski

Gavroche ■

Sefiller - Victor Hugo

Abdülcanbaz ■

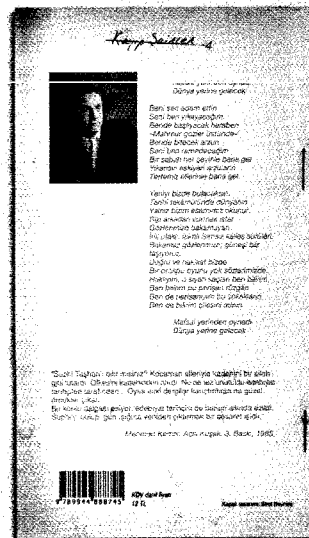
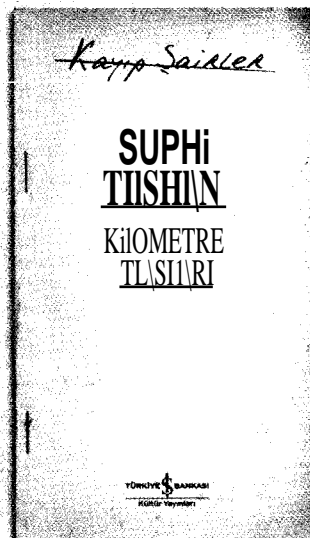
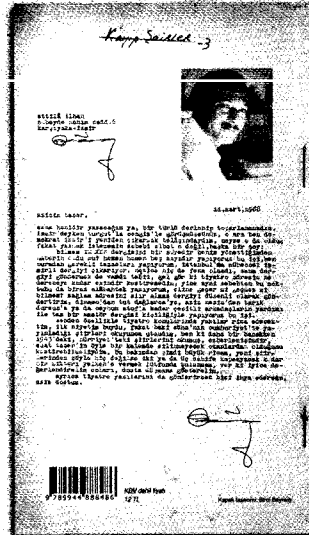
Abdülcanbaz - Turhan Selçuk

Nazlı Eray'la ■

"Roman kahramanı yaratmak" üzerine söyleşi

ATAOL BEHRAMOĞLU ■ AYŞE BAŞCI ■ BEYHAN AYTEMİZ ■ DİDEM NUR GÜNGÖREN ■ EROL KÖROĞLU ■ ETHEM BARAN ■ HİDAYET KARAKUŞ ■ HÜLYA SOYŞEKERCİ ■ KURTULUŞ KAYALI ■ LÜTFİ TİNÇ ■ MEHMET RİFAT ■ MURAT ÖZYAŞAR ■ MUZAFFER DERYA NAZLIPINAR ■ NAZİFE GÜNGÖR ■ REZAN ÖZLEM OTO ■ SELİM İLERİ ■ SEMİH POROY ■ SEYİT BATTAL UĞURLU ■ UĞUR GÜNDÜZ ■ VEysel ŞAHİN ■ YEŞİM DİNÇER ■ YILDIRIM DOĞAN

Onları bir daha kaybetmeyelim diye...

Suat Taşer'in "Evrende Ellerimiz" ve Suphi Taşhan'ın "Kilometre Taşları" adlı kitapları İş Bankası Kültür Yayınları Kayıp Şairler Dizisi'nde.

Evrende Ellerimiz, 120 sayfa - 12 TL, Kilometre Taşları, 144 sayfa - 12 TL

Diyarbakır kitabevimiz açıldı.
Çok yakında Trabzon'dayız...

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

Dizinin ilk iki kitabı

Kitabevlerimiz: İstanbul - Nispetiye - Teşvikiye - 343 00 04 Eminönü - Jüde. Tel: (0212) 511 1337 Caddebostan.Tel: (0216) 386 65 62
Ataköy - İTİS - Sarıyer - 348 00 00 11 10 • İzmir - Kızılkaya - 0232 41 06 1 - 142 • Diyarbakır - Ofis, Tel: (0412) 228 42 16

ROMRN

KRHRMRNLRI

SAYI 3-Temmuz/Eylül201 0-Üç ayda bi- yayınlanı-

ATT Basım Yayın Reklam Org.
İnş. San. Ve Tic. Ltd Şti
ve Heyamola Yayınları adına sahibi:
ÖMER ŞÜKRÜ ASAN

Yayın Danışmanı:
ERAY CANBERK

Genel Yayın Yönetmeni:
IRMAK ZİLELİ
irmak@romankahramanlari.com

Yazı İşleri Müdürü:
MEHMET İLHAN

Editör:
ASLI ULUŞAHİN
asli@romankahramanlari.com

Görsel Yönetmen ve Tasarım:
SÜYÜMBİKE GÜVENÇ

Danışma Kurulu:
**AHMET OKTAY, ATAOL BEHRAMOĞLU, BETÜL
ÇOTUKSÖKEN, ÇİĞDEM SEZER, ENVER AYSEVER,
İBRAHİM DİZMAN, SELİM İLERİ, TAHSİN
YÜCEL, GÜLSÜM CENGİZ, GÜLTEKİN EMRE**

Çizimler:
SÜYÜMBİKE GÜVENÇ

© Heyamola Yayınları
ISSN: 1309-4408

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yayıncı Sertifika No: 12368

Bu derginin tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir biçimde çoğaltılamaz.

Baskı ve Cilt: Ege Basım
Ege Plaza, Esatpaşa Mah., Ziyapaşa Cad., No:4
Ataşehir / İstanbul
Tel: 0216 472 84 01
www.egebasim.com.tr

ATT Basım Yayın Ltd. Şti.
Yalı Mah., Küçükyaı Cad., Ulusoy Apt., No. 44/3
Maltepe / İstanbul
heyamola@heyamola.net - www.heyamola.net
Tel: 0 216 371 17 37

www.romankahramanlari.com

ÇİZGİ KAHRAMANLAR UNUTULUR MU?

Roman Kahramanı denilince aklınıza çizgi kahramanlar da gelmez mi? Çizgi-den yaratılmışlardır belki ama bu, onların da ruhu olmadığını anlamına gelmez. Öyle ya, bu sayımızda andı imız Abdülcanbaz, etiyle, kemiyle tam bir kahraman değilse nedir? Kah çizeriyle yan yana. kah tek başına bir kişilik olarak ülke tarihinin içinden geçip bugünlere kadar ulaşmış az sayıda kahramandan biridir o. Turhan Selçuk. tıpkı bir romancı gibi ince ince iyleyerek var eder Abdülcanbaz'ı. Ama bir farkı vardır, yıllara yayılmış bir yaratımdır Abdülcanbaz. Her gününe tanıklık ederiz adeta. Ülkede ya anan ne varsa, o olayların içinde bir kişi olarak, bizimle yaşamıştır Abdülcanbaz. Tepkilerine aldığı tutum ve tavırlara tanık oluruz. Zaman içinde, ailesiyle eyle dostuyla kurdu u ilikileri öğreniriz. Tıpkı bir dostumuzu tanırdı gibi. Abdülcanbaz'ı da tanırız, ki ilikine dair ipuçlarını zaman içinde ediniriz. Bu yönüyle belki de biraz farklıdır roman kahramanlarından bir çizgi kahraman. Bir romanda tanıdığımız kişiye dair bilgimiz, o romanın aktardıklarıyla sınırlıdır. Uzun soluklu bir öykünün içinde geçmez onunla ya adı imız ilikidir. Romanın olay örgüsü ve kurgusunun izin verdiği ölçüde tanırız kabarmarını. Çizgi kahraman ise, hele bir derginin ya da gazetesinin sayfalarından merhaba diyorsa bizlere, gün gün, hafta hafta daha da gelişen bir kişilik söz konusu olur. Kuşkusuz ikisi karıştırlamaz. Biri ötekinden üstün değildir. Çizgi kahramanın, roman kahramanının derinlikine ulaşamayacağı da söylenebilir.

Fakat roman kahramanlarından söz açınca, aklı çizgi roman kahramanlarının gelmesi de kaçınılmaz. Bu üçüncü sayımızın dosya konuları arasında karıştıracak olan Abdülcanbaz, i te böyle bir düşünme sürecin sonunda yer edindi orada. Nice roman kahramanı gibi hayatımızda, gönülümüzde yer etmiş bir kahraman değil midir o da? Bir kişilik olmadığını kim iddia edebilir. Herhangi bir olay karşısında Abdülcanbaz olsa öyle derdi, dedi imız olmaz mı hiç? Konu Abdülcanbaz da de il o ve onun gibi niceleri.. Çizgi roman kahramanlarının, roman kahramanları gibi yeri var hayatımızda. O yüzden bundan böyle dergimizin sayfalarından her sayı, bir çizgi kahraman göreceksiniz. Bu sayı Turhan Selçuk'un anısına Abdülcanbaz'ı konuk ettik, gelecek sayılar için önerilerinizi bekliyoruz. Eminiz ki, çizgi roman denilince diledi çözülecek çok cevher var okurlarımız arasında, buradan onlara da çağrı yapıyoruz.

Böylece be kahraman la devam ediyor yolculu umuz üçüncü sayımızda. Handan, Cevdet Bey, Rakolnikov, Gavroche ve Abdülcanbaz ..

Gelecek sayılarda yeni sürprizlerde bulmak üzere ..

irmak lileli

İÇİNDEKİLER

HANDAN	●	11
Handan / Halide Edip ADIVAR		
Handan Kendini Arıyor Selim İLERİ		13
Handan Ataerkil Söylemin Kıyısında Biçimlenen Roman Beyhan Uygun AYTEMİZ		17
Ataerkil Osamnlıda Bir Cesur Kadın Haiide Edip Adıvar ve Handan Muzalter Derya Nazlıpınar		24
Aynadaki Benlik Handan'ın imgesel Halleri ve Varolu Süreci Veysel AHİN		26
İçimizde Yaayan Handan Hülya SOY EKERCI		35
CEVDET BEY	●	43
Cevdet Bey ve O ulları / Orhan PAMUK		
Cevdet Bey Saat Gibi İleyen Evi Ethem BARAN		45
"Gerçekçi" Cevdet Bey Erol KÖROĞLU		48
İhtopularımız-Hakikatlerimiz Rezan Özlem OTO		55
RASKOLNİKOV	●	59
Suç ve Ceza / DOSTOYEVSKI		
Raskolnikov'un İstenci Ye İm DİNÇER		61
Suç ve Ceza'nın Yazıldığı İ Dönem Bakımından Bir Raskolnikov Analizi Ataol BEHRAMOĞLU		65
Fedor veNeya Raskolnikov Yıldırım B. DOĞAN		68
Bölnümü Bir Ruhtan Dürüstlük Dersleri Ay e BA CI		72

GAVROCHE

Sefiller / Victor HUGO

Victor Hugonun ve Gavrocheun Avrupası 1815'ten 1830'lara
Lütfi TINÇ

Hugo ile Gavroche Nasıl Karılaşırlar?
Lütfi TINÇ

Türkçede İlk Hugo Çevirileri
Lütfi TINÇ

ABDÜLCANBAZ

Abdülcanbaz / Turhan SELÇUK

Murat 124'ten İnen Abdülcanbaz
Semih POROY

Türkiye'nin Siyasal Toplumsallaşma Oyküsünde Evrensel Bir Yerel Kahraman Abdülcanbaz
Uğur GÜNDÜZ

Abdülcanbaz Çizgi Dünyasının İnsan Kahramanı
Nazife GÜNGÖR

Nazlı Eray'la Söyleşim

Roman Kahramanı Yaratmak

İki Roman Kahramanı İlişliyor
Hidayet Karaku

Hikaye Biter Roman Kahramanları Nereye Gider?
Murat ÖZYAR

"Kayıp Zamanın Arayan Anlatıcıları "Salyangoz Burunlu, Keçi Sakallı" Yazar Bergotte
Mehmet RİFAT

Marcel'in Bildiği
Didem Nur GÜNGÖREN

Bir Kambur Çakır Fotobiyografisi
Seyit Battal UĞURLU

Yeni Dönem Roman Kahramanları! Zamanın Ruhunu Daha Bir İskalyor
Kurtulu KAYALI

77

79

82

86

89

91

93

99

105

108

112

114

119

123

126

AYNADAKİ BEN/LİK 'HANDAN'IN İMGESEL HALLERİ VE VAROLUŞ SÜRECİ

Veysel Şahin*

Bireyin soylu bir gerçekle kendi de erlerini fark etmesi, akıp giden zaman içinde kendini yeniden kurma çabasının varoluşsal bir sancısıdır. Bireyin duyumsadığı özgürlük ve kendini tanıma arzusu, sanatın insanı sınırlanmaz yeni varoluşlara çekmesiyle yeni bir anlam kazanır. Bu yeni anlam, aynadaki 'ben'liklerin kendini kurma çabasıyla itibari alemde dönüşümler yaratır, Halide Edip Adıvar'ın aynadaki "ben" ve "öteki" aksiyonlarının imgeye dönüşümler, bireyin varoluşsal hallerini yansıtmalarıyla Handan'a yeni bir kimlik kazandırır. Kazanılan yeni kimlikler, yazarın zamansal boyutta yaratılan ve dönüşümleri odak noktasına almasıyla benliğini kavrayan bireylerin kimlik sorunlarını çözümler. Bu sorgulamada yazar ve kahramanlar, kendi öykülerini aynanın sırrında yeniden keşfeder.

Aynaya yansıyan ilk benlik yazarın yaratıcı ve bütüncü kimliğinin dışıdır. Halide Edip'in benlik aynası, Osmanlı imparatorluğunun yıkılışı, Kurtuluş Savaşı'nın acı yılları ve yeni Cumhuriyet Türkiye'sinin doğuşu ve dönüşümlerini içerir. Toplumsal anlamda yaşanan dönüşümler ve değişimler, Türk (Osmanlı) kadınının kendini ve toplumdaki yerini sorgulamasına neden olur ve "Türk modernleşmesinin kimi özelliklerini bireysel düzeydeki dinamiklerle kristalleştirir," (Durkaba, 2007: 231), Bundan dolayı yazarın kendi benliğinden beslenen kahramanlar içsel ve toplumsal kriz ve sorunların içinde var olur.

Halide Edip Adıvar'ın 1912 yılında *Tanin* gazetesinde tefrika edilen ve aynı yıl kitap halinde basılan *Handan* romanı, kadının/bireyin kendi kimliği ve benliğini kurma çabasının, bakıldığında dönüşümler, Eserin

başlığı Handan'ın, kendini keşfetme süreci ve kahramanın varoluşsal anlamda yaratıldığı çatımlar, modernleşen yeni Türk kadını imgesinin psiko-sosyal boyutta yeniden anlamlandırılmasını sağlar, Romanda Handan'ın "benlik" aynasındaki imgesel halleri, onun hayat mücadelesinin temellerini oluşturur. Bu temel mücadele Handan'ın kendini keşfetme sürecinin temel imgeleri olarak aynadaki hallerden ve hayallerden oluşur.

AYNADAKİ 'BEN'LİK 'HANDAN'IN KADIN(SAL) HALİNİN İMGELERİ

„kadının vücudu gibi ruhu da kocasının sahası“
(Adıvar, 2005: 140)

Handan, dönemin yeni kadınıdır. Handan, kadının sadece cinsel bir meta olmadığını ve erkeklerin bencil ve ruhsal olarak kendilerini kullanmayacağını ortaya koyan sihirli otoriter bir dildir. Bireysel boyutta kadınlık kimliğini, erille en toplumun içinde aklıyla var etmeye çalışır. Handan, kendi kararlarını kendi alabilen ve geçmişi deneyimlerini, kadın kimliği içinde eriten kişidir. Yazar, Handan'ın kadınsal kimliği altında kadının toplumdaki ortak "benliğini keşfederek, kadının zaman, mekan ve nesnelere sinen ruhunu ele alır, Romanda kendi "benliğini arayan Handan, kendi norm karakterlerinin de taarruzuna uğrar. Geleneksel yaşam içinde hayatı sorgulamayan ve kadın kimliğini, yataydan dikey konuma taşıyan Neriman'lar, toplumsal anlamda cinsiyetinin geleneksel rolünü oynayan kadınlardır, Handan'ın dönüşümler olarak yanında yer alan, kendi bireyselliği ve kimliğini sorgulayamayan Neriman, kadının gele-

neksel ya am kar ısında pasifli ini, akıyla de il de kalbiyle kuran, ya am olarak modern, zihin olarak ise arkılı kadının imgesel halini yansıtarak romanda yer alır,

Romanda geleneksel kadının benlik halleri, kadının modern ya ama akıyla katılmasını kısıtlayarak onların gerçek anlamda kendi olmalarını önler, Aklını kullanarak geleneksel ya amin sıradanlı ını kıran Handan ise ataerkil söylemin içinde kadınsal kimli inden sıyrılarak, eserde kendine özgü bir yer edinir, Kadının toplumsal cinsiyet rollünden sıyrılarak yeni ideal kimlik dönü ümleri ya aması onun ferdi ve toplumsal kimli inin inngesel anlamda geni lemesini sa lar, Refik Cemal'in. karısı Nerimanı dü ünsel anlamda sorqulayamayan, her eye kayıtsız ayak uyduran birmelek' olarak adlandırması, Neriman'ın, ya amin sıradanla tıran a ina takılan ve bu a ı parçalayarak özgürlü e ula amayan kadın olarak vurgulamasına neden olur,

"Neriman'da -bilmem bütün ingiliz terbiyesi alan kızlar öyle mi- sade ve iddiasız hayata kendini bir uyduru u var, Sonra ruhunda sevdi i adama itaat etmek için çırpınan bir ey var," (Adivar, 2005 18)

Neriman'ın kadın kimli inin dü ünsel ve eylemsi halleri geleneksel ya amin modern akı ina katıldı ını vurgulasa da kendini a ma yeni bir kavrayı la hayata katılmaktan uzaktır, Neriman, hayatın sıradanla tıran otoriter normlarına pasif olarak ayak uyduran, hayatın akı ını ve kendi benli inin özgürlü ünü sorgulamadan anne, arkada , melek imgelerini üzerinde ta ıyan geleneksel kadın imgesidir. Yazar, toplumda Neriman ve Neriman gibi kadınların modern ya amda kendini sorgulamayıp bir ot ve çiçek gibi ya amaya devam etmesini, Handan karakterinin ba kaldıran imgesel halleriyle kırmaya çalı ır,

"Kendi ye il ve sakit yuvasının haricinde bir ey bilmek istemiyor Anaları, büyük anaları gibi burada sakit ya ayıp ölürlen etrafında bütün bir ırkın, bütün bir mülkün, döküldü ünü, sefaletten, her türlü fena ve çaresiz derlten döküldü ünü duymuyordu bile" (Adivar, 2005 22),

Neriman'ın etrafına duyarsızla ması, analarının tahrip olmu ve yalıtımlı bireysel ya am deneyimlerine sarılarak kendini sosyo-kültürel ya amin alt basamaklarına

Osmanlı imparatorlu u'ndaki yeni kadın imgesinin sesi olan Handan. ba lılık, sadakat ve a kın yeni yüzüdür. Neriman'ın ülküsel anlamda iyi niyetli pasif yalıtımlı - lı. Handan'ın "bir vatanperver" olarak romana dahil edilmesiyle kadının erille en kimli inin çok boyutlu ekilde algılanması gerekti ini vurgular.

mahOm etmesi, yazar tarafından kendi bireysel kimli i ve özgürlüklerinden habersiz kadınları ele tirmesine neden olur, Oysa Halide Edip, kadını ya amin merkezinde yönlendinci bir güç olarak görmeyi arzular, Toplumsal de i im ve dönü ümlerden habersiz, akıyla çevreyi sorgulamayan "melek' imgesiyle yalıtımlı Neriman'lar, dönemin kendi içine kapanmı ça ın akı ina bedeniyle katılan kadını vurgular, Ancak romanda Handan ve onun kadınsal ba kaldırları, kendi "ben'ni ve özgürlü ünü arayan kadının/bireyin varolu unu sorgular,

Osmanlı imparatorlu U'ndaki yeni kadın imgesinin sesi olan Handan, ba lılık, sadakat ve a kın yeni yüzüdür, Neriman'ın ülküsel anlamda iyi niyetli pasif yalıtımlı lı ı, Handan'ın "bir vatanperver" (Adivar, 2005 23) olarak romana dahil edilmesiyle kadının erille en kimli inin çok boyutlu ekilde algılanması gerekti ini vurgular,

Handan'ın. Nazım'la yakınla ması, eril toplumun dünya görü ünü, kadın kimli i içinde eritmesinin bir önko uludur, Sultan Abdülhamil'in uyguladı ı psiko-sosyal baskı, Nazım gibi sosyalist ve ihtilalci gençlerin yönetimi sorgulayarak yeni bir hayat ütopyası kurmasına neden olur, Yazar, Handan'ı modern kadın imgesinin verileriyle bütünle tirerek, Nazım gibi hayatı, kendini ve kadınlı ının hallerini sorgulamasını sa lar, Kendini sorgulayan birey, varolu sal anlamda özgüven kazanır, Handan'ın bilme, ö renme arzusu, kadının olaylar kar ısında özgüvenle kendini kavramasıdır, Nitekim "özgüven, ya amı, hayatın zorluklarıyla ba a çıkmaya yetkin mutlu olmaya layık bir ki i olarak deneyimlenme halidir," (Branden, 2002: 4) Bilgilendikçe kadınsal kimli i-

nin özgürlü ünü kavrayan Handan. bireysel anlamda cinsel kimli ini ikinci plana iter ve yeni ideal bir kadın imgesi olarak erkeklerin dünyasına girer Yazar, Handan'ın bireyselle me sürecinde "bilme ve olma" kavramlarını ısrarla vurgulayarak "kadının dünyaya yüzünü çevirerek yaklaşma(sını) sa lar" (Jung 2009 36), Di nin sihirli otoritesini toplumun bilinç düzeyine ta ıyan Handan, felsefe, edebiyat. tarih, politika ve iktisat gibi sosyal alanlarda kadının da bir eylemler söyleyebilece ini gösterir

"Handan'la her ey konu tuk Nerimar ı Senin uyku nu getiren içtimaiyat, iktisat, felsefe, hatta politika her ey konu tuk, Yava yava gözümün önünden onun ziyadar gözlerinin, ziyadar saçlarının nisvıyeti uçtu; narın. beyaz gö sünü görmez oldum" (Adivar, 2005 36)

Hayatın içtimai alanlarına katılarak toplumsal anlamda cinsiyetinin rolünden sıyrılan Handan, kendini maksadı için kullanan Nazım'ın a kını da reddeder. Bir kadın olarak a kı, gerçek a kı arzulayan Handan. Nazım'ın maksadının bir imgesi olmak yerine, e inin arkada ı ve ruh bütünü olmayı arzular, Nazım'ın maksat için yaptığı evlilik teklifini reddeden Handan, kadının bireysel kimli i ve özgürlü ünü bu evlili e ba kaldırarak yeniden ortaya koyar

'Beni maksadıyla evlendiriyordu Beni kendiyile de il de bir rikkat kelimesi, ne bir efkat nazarı Hatta bazı zamanlar bana bakarken olan isimsiz güzel ey bile yoktu. (Adivar, 2005 73)

Handanın ideal kadın hali, onun kadınsal kimli ini ihlal eden Nazıma geçit vermez, Çünkü insan, bireysel-

Handan'ın bir kadın olarak Hüsnü Pa a'nın ihanetleriyle katlanması, içinde ta ıdı ı ba lılık arzusundandır. Ba lılık ve sadaka! duygusu, kadının erke e kar ı konulmaz bir ekilde ba lanmasına neden olur, Handan'ın sadakatının sınırsız bir ekilde sömürülmesi ve amın bu duruma izin vemi esi, yazarın kadını sadakat abidesi olarak yüceitme iste inin bir göstergesidir.

le tikçe kendi varlı ını kavrayıp, e it ve özgür bir ekil, kendini kurar. Handan'ın bilinçaltında arzulan ı izdiv; Nazım'ın maksadının "kadını olma" korkusuyla onu, Nazım'ın dünyasından uzakla tırır. Nitekim "insan her e den önce kendini bilmeyi ö renmeli" (Ta delen, 2005 54) ve kendi gerçekli ini kavramadır. Handan'ın ideE bir kadın olarak kendini Nazım'ın bili sel dünyasının dü lerıyla kavraması onun bir bireyolarak ya amı, dü yayı, beklenti, ümit ve korkularını fark etmesine yardımcı olur, Kadının kendi farkındalı ını kavramasında "içki olması gerek" diyen kadını sesi duyması, onu bedesel arzusunun ate iyle yanan erke e iter. Bedensel arzuların simgesi olan Hüsnü Pa a, ya amın büyüsunü bedesel arzular için tahrip eder, Kadının ba lılık ve sadakat duygusunu i fal eden Hüsnü Pa a, yıkıcı bir güç olur; Handan'ın benli ine dalar.

Handan'ın bir kadın olarak Hüsnü Pa a'nın ihanetlerine katlanması, içinde ta ıdı ı ba lılık arzusundandır. Ba lılık ve sadakat duygusu, kadının erke e kar ı konulmaz bir ekilde ba lanmasına neden olur. Handan'ın sadakatının sınırsız bir ekilde sömürülmesi ve onun t duruma izin vermesi, yazarın kadını sadakat abidesi olarak yüceitme iste inin bir göstergesidir.

"Sen öyle kadınlardansın ki, kocan kim olsa aynı vafa ve temizlikle onun olacaksın. Ben bu benim olan elimi uzattı ım zaman alacımı biliyorum. Bu beni olan ey de benim elimi uzataca ım dakikaya kadar belesin." (Adivar, 2005 133)

Handan'ın bir kadın olarak istenildi inde elde edilebilece i dü üncesi ve erke in kadını sömürmesi, yazarın kadın sorunsalı üzerinde durdu u en önemli husustur. Kocasının arzuları do rultusunda özgürlü ünün eline alınması ve onun kimlik olarak a a ılması, Handan'ın derinden sarsar, Handan'ın. Hüsnü Pa a tarafından sömürülmesi ve bu yüzden menenlit geçirmesi, kadının t reysel ve toplumsal anlamda maruz kaldı ı tahribatın sonucudur. Yakalandı ı hastalık sonrasında bilincini) tiren Handan, böylece içindeki gerçek "ben'i ile yüzle Bu yüzle mede Handan, gerçek a kın Nazım'ın a kı c du unu ve Refik Cemal'in bir sevgili olarak tekrardan [a kı ya ataca ını dü ünmesine neden olur. Yazar, Handan gibi güçlü ve geleneklerine ba lı bir kadının arkac

ı Neriman'ın kocasıyla yakınlaşmasına bilinç yitimiyle izin verir. Zira Handan kendi benliğin yitik öznesini. bilincini kaybettikten sonra kefeder. Arzusunun temiz ve saf nesnesi olan erkeğe yönelmesi ihanet ve dü ü ü nü kadın benli inde ortaya çıkarır. Sicilyada, Mesina Körfezi'ne hakim bir köyde bilincinin karanlık yönlerini kefedan Handan, kadın kimliğini çocuk masumiyetiyle yeniden kurar. Yeniden kurulan bu evrende Refik Cemal. Handan'ın içindeki animusun sesi olur. Lakin geçmi ve gerçekleri tekrar hatırlamasıyla hayatın acı yüzü Handan'ın aynadaki benli ine tokat gibi çarpar. Böylece Handan: "ya amın anlamsızlığını a maya yönelik girişimde, serüven aramaya ..varoluşunu kısıtlayan sınırın ötesine" (Fromm, 1984: 412) geçmeyi benli ini parçalara bölerek tamamlar. Refik Cemal'i sevmesi ve onu öğrenmesi, ona dü ü ü ve ilk günahı hatırlatır. Böylece Handan en büyük günah ve dü ü ü ya ar. Oysa Refik Cemal için "Handan dü mez, dü emez kadınlardandı" (Adıvar, 2005: 214) Kadının dü ü ü sel ve ahlaki yönden dü ü ü . kadın sorunsalının en büyük açmazıdır. Romanda kadın imgesi, Hz. Adem ve Hz. Havva mitosuna gönderme yapılarak ortaya konulur ve evrensel anlamda insanın dünyaya cennetten kovulması ekinde ele alınır. Hz. Havva'nın, Hz. Adem'e yasak meyveyi yedirmesi insanın i ledi i ilk günahıdır, Böylece insan, kendi bireysel yolculuğuna bu ilk günahla başlar. Romanda Handan'ın kadın olarak kendi içtenli ine ve kadınlığa ihanetini yazar, Hz. İsa'ya ihanet eden Yehuda ile özdeşleşir. Bu da ikinci büyük günahıdır

"Yehuda, İsa'yı sattı paraları, feda etti ilahi eyin bahasını diye nasıl i renerek iade etti i ve kendini astıysa, ben de bu büyük habisi hıyanetin temin etti i a kı fırlatıp bir kö ede gebermek istiyorum. Ben ve Yehuda Handan ve hıyanet birbirlerine ne kadar uzak eylerdi." (Adıvar, 2005: 215)

Handan'ın ideal kadın imajını, Refik Cemal'e a k olarak yıkması, Yehuda'nın Hz. İsa'yı para karılı dü manlarına teslim etmesiyle özdeş tutulur. Bir kadının yapacağı en büyük günah, arkadaş ve kocasını aldatmak olarak vurgulanır. Nitekim romanda bilinçsizce i lenen bu ihanet-cinayet, bilincine kavuşan Handan için en büyük yıkım ve dü ü olur, Handan'ın intiharı çarşı tıran

Romanda kadın imgesi, Hz. Adem ve Hz. Havva mitosuna gönderme yapılarak ortaya konulur ve evrensel anlamda insanın dünyaya cennetten kovulması ekinde ele alınır, Hz. Havva'nın, Hz. Adem'e yasak meyveyi yedirmesi, insanın i ledi i ilk günahıdır, Böylece insan, kendi bireysel yolculuğuna bu ilk günahla başlar, Romanda Handan'ın kadın olarak kendi içtenli ine ve kadınlığa ihanetini yazar, Hz. İsa'ya ihanet eden Yehuda ile özdeşleşir. Bu da ikinci büyük günahıdır,

ölümü, günahı temizlemeye yönelik bir girişimdir, Yazar, Handan'ın ideal kadın kimliğini, soylu ölümüyle tekrardan yüceltir

"BEN"İİK AYNASINDA A K VE SEVGİ HALLERİ

A k denilen eyi zaten muharrirlerin tarif etti i gibi duymadım ve duyamayacağım."
(Adıvar, 2005: 130)

A k ve sevgi insanı de i tirip dönü türen bir güç olarak varlığını kendini kavramasını sağlar, "insan, a k ile ya , sosyal statü, gelenek gibi birçok farklılıkları aarak ruhundaki sonsuzluk ve özgürlük arzularını gerçekleştiretir." (Korkmaz, 2008: 136) Romanda a k ve sevgi, bireyin kendi varlığını kavraması ve özgürlüğe kavuşmasında bir basamak olarak görülür, Romanda "iç içe geçen aklar" (Uluköse, 2006: 76) psikolojik çatıların merkezini oluşturur. insanı yönlendirici güç olarak diğer insanlarla yaklaştıran a k ve sevgi, kişinin kendi bilinç katmanlarını tanımasını da sağlar. "Kaçınılmaz evrende a k, kişisel bir biçim; kişiliğin içinde bulunan duruma karşılık koyu" (Krich, 2005: 8) olarak kahramanları kendi benliklerine yolculuğa çıkaran aktif güçtür,

Handan romanında kadın imgesel halleri, sevgi ve içtenliğin evreninde büyür. Romanda Refik Cemal'in Neriman ve Handan'a karşılık duyduğu sevgi, kadının bir dönü-

ürmüdür Refik Cemal, Nerimanın melek yüzünü sevgi ve a kın büyüğü içtenli iyle kucaklarken Handanı ise a kın içtenlik sesiyle kendinde var eder.

"Ben karımı Adem aleyhisselamin Havva'yı sevdi i gibi severim. Fakat yine onun gibi cennete ve cennetin haricinde kadına bir hayat arkada ı dünyada beni ve kendisini ebedile tirmek için çocuklar yeti tirecek bir hayat arkada ı diye bakarım. (Adıvar 2005 20 21).

Yazar, sevgiyi evrensel bir boyutta ele alır ve romanlarında'sevilerin ço u ruhsal bir geli im içinde" (Uyguner, 1994 42) insanları de i tirip dönü türür. A k ve sevgi, bu yönüyle bütün insanlı ın içini ısıtan yegane güçtür. insan. a k ve sevgi edimini kendinde her zaman hazır bulur Çünkü insan a ka ve sevgiye meyilli bir varlık olarak yaratılmış tır. Refik Cemal'in sev(il)me ihtiyacı Hz. Adem ile Hz. Havvanın temiz ve saf ancak dü ü ün. insan olmanın bir ön ko ulu olarak görülür. Yazar, insanları saf ve temiz sevgiyle ebedile tirecek romanda Refik Cemal ile Nerimanı evlilikle ödüllendirir Bu a k ve sevgi, gelecek ku akları temsil eden küçük Handan ve Nazım'ın da do umunu simgeler.

Romanda Nazım ve Handan'ın a kın dü ün sel boyutta ele alınmasını sa lar. insan, ya adı ı çağın tanı ı olarak kendine yaratılı ta verilen a k ate ini, de i ik ekilde tadar Nazım'ın Handan'a kar ı besledi i a k. bireyin benlik aynasında maksat a kına dönü ür. Nazım'ın maksat a kının simgesi olan Handan, bireysel anlamda kendi benli inin ötelenip. maksada kurban edilmesine soylu ekilde ba kaldır Nazım'ın kadının

Sosyalist ve ihtilalci Nazım'ın a kının siması olan Handan. varlı ını maksadi için de eriten Nazım'dan uzakla ır. Nazım'ın ruhsal a kını, Hüsnü Pa a'nın bedensel a kıyla ortadan kaldıran Handan. a kın cinsel ve maddesel yönünü bir siyah perde gibi üzerine giyer. Bu durum Nazım'ın a k acısıyla hapishanede intihar etmesine ve romanda ilk a k intiharının ortaya çıkmasına neden olur.

özgürlük açılımı olarak algıladı ı a kı öteleyerek söndürür. Nazıma göre a k, kan, ate ve dumanla ekillenmi ya amdır, Benli indeki a k hali, maksadın ate iyle parlar, çünkü Nazım, ya ama kendi ideolojik fikirleriyle bakar ve Handan'ı bu fikirlerin orta ı haline getirmek ister

"Mukaddes maksadımın çehresi, senelerce bekledi im çehresi sendin handan. Niçin maksadımı senden çok sevdim zannettin, Handan? O sendin, sen o idin. Yolunda ate lerde yanmaya, vücudu mu zerre zerre en büyük ı kencelerle ayırmaya razı olca im maksadımın siması sendin Handan" (Adıvar, 2005 85)

Sosyalist ve ihtilalci Nazım'ın a kının siması olan Handan, varlı ını maksadi içinde eriten Nazım'dan uzakla u Nazım'ın ruhsal a kını, Hüsnü Pa a'nın bedensel a kıyla ortadan kaldıran Handan, a kın cinsel ve maddesel yönünü bir siyah perde gibi üzerine giyer. Bu durum Nazım'ın a k acısıyla hapishanede intihar etmesine ve romanda ilk a k intiharının ortaya çıkmasına neden olur.

Handan'ın benlik aynasında bedensel a kın imgesi olan Hüsnü Pa a, a kın büyüğüne inanmayan sömürücü bir güçtür. Handanın a k hayallerini, kirlenmi arzularıyla tahrip eden Hüsnü Pa a, a kın nefrete, nefretinde kine dönü mesine sebep olur. Avrupa'da "dü mü " kadınlarla a k ya ayan ve bunu Handan'a çekinmeden söyleyen Hüsnü Pa a. Handan'ın içindeki "öteki"yi uyandırır. Öteki'nin baskısıyla a k buhranı ya ayan Handan, bilincini tahrip eder. içsel bir mücadele ya ayan ba ki i, zihin kontrolünü kaybederek geçmi te ya adı ı ve yitirdiği a kı tekrardan imdide bulmaya çalı ır,

Bilinçaltına bastırılan ve Hüsnü Pa a'nın sömürüle riyle sarsılan a k duygusu, bilincin silinmesiye bilinçaltının karanlık manzeninden dı arıya sızar.

"Ben onu seviyorum, körlerin ziyayı sevdi i gibi seviyorum. Oyanımda olmasa bütün hayat vazifelerim du racak zannediyorum. Ne vakitten beri onu seviyorum? Nereden geliyorum? O nereden geliyor. Hayatımda ancak birbirini takip eden güne li mesut günler var, bir de bu günlerin saadetini, güne ini yapan Refik Cemal." (Adıvar, 2005: 204).

Kahramanın bilinçaltının karanlı ında sessizce büyüyen Refik Cemal a kı, bilinç yitimiyle ortaya çıkar. Çünkü "bilinçaltımızda hiç bitmeyen, bilince henüz çık

mamı olgular vardır. (Jung 1997 67) Handan'ın Ne vakitten beri onu seviyorum?' demesi Refik Cemale duydu u a kın kayna :rı! bize gösterir. Nereden geldi i ni bilmedi i bir duyguyla Refik Cemale olan ve kendi arzularının nesnesine kavu an Handan sevgi ve a kın kayna ını hatırladıkça a kının cinayet gibi bir ihanet üzerine kurdu unu anlar Onun ikle doiu a kını. arkadaşının e inin kalbinde araması ideal a kın anatomisini edei Nitekim romanca ve ihanet acı sip tekrar hastalanarı ve ölümü bekleyen Haridan a kın rursal anlamda ki iyi de i tirip kavrar. A k. sayesinde kadml ve kendibeni kavrayan Handan. içincikibenin baskılarıyla ihanetinin acısımın kurbanı olarak ölür.

Kendibeni ideal bir maksat etrafinca kuran ler. a k acısını ölümü" ile karanuk bir yapıya db Nazımın ideal a kı için ölünü Handan'ın bı linçaltında basırdı i duygularının yitimiyle ortaya çıkması arzusunun nesnesine dbnij medi i vakit ne kadar bir güç oldu uuu gösterir

AYNADAKİ "BEN'LİK VE "ÖTEKİ" NİN ÇATI MASİ:

BA KALDIRI HALİ

Zihinsel kurgunun engel tanımaz ruhu. var olanın yaratıcı: bir güçle yeniden anlamlandırılmasıyla insana kendini yeniden tanıma fırsatı sunar. Kendini tanıyan ya da bireyselle me yolunda adım atan birey. birçok çatı mayla yüz yüze gelir. insanın yataylıktan dikeyli e ya da dikeylikten yataylı a ruhsal ve bedensel olarak geçi ve dönüşümleri varolu sal sancı ve parçalanmaları da be raberinde getirir. Kendi özgürlü ünün sınırlarını ke fetmek için atılan her adım, benlik aynasında bir sırın da ha ke fedilmesidir. Her ke if. var olmanın dayanılmaz sancısını idrak etmenin bir ön ko uludur. Bergsona göre: 'Var olmak de i mek. de i mek olgunla mak, olgunla mak ise sonsuza kadar yaratmaktır.' (Randall, 1999 35) Var olmanın dayanılmaz acısını duyumsamak ve yeni bir benlik kurmak, insanın kendini tanıması ve bilmesinin en önemli artıdır. insanın kendini ve varolu unu gerçekle tirmek için her eyden önce benlik kurması, in a etmesi gerekir. "Benlik, ki inin örgütleyici ilkesi ... düzeni örgütleme ve birle menin arketipi" (Ran

Halicle Edip Adivar'ın romanlarında "benlik" in a etme çabası, kahramanların sıradanla an ya am akı na ba kaldırı niteli i ta ır. Bu yüzden roman karakterleri hep bir çatı ma içerisindedir. Handan romanının ba ki isi ele içsel sancılarının bilinç dü zeyine <,ıkmasıyla benlik karga ası ya ar. Kendi "beni": ile "öteki ben'i" arasında sı kıkı an Handan. bireysel bir ba kaldırıvla "ba ka ben"lere hölunur.

dalı. 1999 39) olarak insanı çepeçevre saran bir a dır İnsan benli i sayesinde kendini var eder. insanın içsel savaşlarının nedeni çekirdek (bireysel) benli i kurma, ke fetme çabasıdır İnsan. 'ben' olmak. kendisini bil mek ve varolu sal sürecini tamamlamak için devamlı sa va veren tek canlıdır. Bu savaşta özünde ontolojik köken lidir.

Halide Edip Adivarın romanları nda 'benlik' in a etme çabası. kahramanların sıradanla an ya am akı na ba kaldırı niteli i ta ır. Bu yüzden roman karakterleri hep bir çatı ma içerisindedir. *Nandan* romanının ba kide içsel sancılarının bilinç düzeyine çıkmasıyla benlik karga ası ya ar. Kendi 'beni' ile "öteki ben'i" arasında sıkı an Handan. bireysel bir ba kaldırıyla "ba ka ben"lere (Uygur. 1997: 30) bölünür. Her "ba ka ben", Handan'ın bilinçaltında bastırdı i "öteki"leri ve "öteki" kılın mı eyleri bilinç düzeyine ta ır. Handan. kendi varolu unun anlamı ve ereüne, bilinç katmanlarını parçalayarak ula ır.

Handan'ın "ben" hali "öteki benliinin sıkı tırmaları sonucunda ortaya çıkar. Böylece Handan kendi "ben'i" ile "öteki ben'i" arasında amansız bir savaşta ya ar Bu savaşta , bilinçaltında ya anan arzu, özlem, ideal kadın olma arzusu ile çatı tıkça Handan bilinç düzeyinde kırılma, parçalanmalara maruz kalır. Jung; "Bilinç, bilinçaltının uçurumları ile çepeçevre sarılmıştır. Görünü te, kendinden emin ve güven vericidir. Aslında kolay kırılır temelli sallantı içindedir." (Jung, 1997 67) der. Handan'ın bilinçaltındaki bastırılmış kadınsı kimlik, kıskançlık, ideal

kadın olma güdüsü, bilme ve a k arzusunun sancıları, benlik karma ası ya amasının önemli sebebidir Handan, bildikçe, bilgili oldukça ve kendini ideal kadın imgesine dönü türdükçe kadının cinsiyet rollerine ötekile ir. Onun içsel arzularını, geleneksel ve ahlaki normların baskısıyla bilinçaltına atması, ruhsal olarak benlik aynasının kırılıp parçalanmasına neden olur. Bu nedenle Handan cinsel kimli i ile ideal kadın kimli i arasında sıkı ır.

Handan'ın, varolu sal sancılarının ilk hali "ben" olma halidir. Romanda Handan'ın "ben" olma hali bireyin/kadının kendini ve dünyayı kavraması, ça ın sesi olarak ortaya çıkmasını sa lar. Kendi "ben'im ça ın bilgileriyle donatan Handan, "içsel nesnelere"ni (Koçak, 1995: 18) kendi "beninin in ası için kurucu bir unsur olarak görür. Kendi "benini Nazım'ın etkisine girerek öteleyen Handan, onun etkisinden kurtularak kendi özgün ve özgür kimli ine kavu ur. Handan'ın "beninin Nazım'ın maksadı için simgele mesi, onun kendini tanımasında büyük bir katkı sa lar. Bireyselle me sürecinde kendi varlı ını kavrayarak Nazım'ın maksat evlili ine hayır diyen Handan, bireysel anlamda kendi "ben'ini in a etmede ilk büyük adımı atar.

"ilk defa olarak ikimizin beraber oldu umuz bir yer de ben cazibe merkeziydi. Fakat o buna memnun görün müyordu. Nihayet Nazım'ın yanında sakit ve miskin durmaktan ilk defa kurtulmu eski ben olmu tum Ne bahiyar bir gündü bilsen." (Adivar, 2005: 59).

Handan'ın kendi "ben'ini fark etmesi, onun özgürlü e giden yolda ilk adımıdır. Eril "ben"likler içinde kendine yer edinmek için bireysel ba kaldırımlarda bulunması Handan, toplumsal anlamda kadının "ben" sorunsalını

Halide Edip, i lenecek a k günahını; "ben"!n olmadı ı ya da bilincin parçalandı ı bir ana sıkı tırarak kadının masumiyet imgesi olarak yüceltir. Yazara göre ideal bir kadının bilinçli bir halde arkadaş ının kocasına a ık olması veya yasak ili ki ya aması mümkün de ildir.

bir özgürlük olarak açılar. Nazım'ın ideal bir kadın olarak tutkunu oldu u Handan'la evlenmek istemesi, Handan'ın bir kadın olarak kendi "ben'ini kavraması sonucunda olur. Ancak Handan, maksat evlili iyle kendi benli ini öteleyen Nazım'la evlenmeyi uygun bulmaz. Artık Handan, kendi benli inin özgürlü ünü ke fetmi tir Çünkü "Bireyin ekillenmi benli i gerçekten de kimse ile evlenemez. O, sürekli bir izolasyondadır." (Laing, 1993: 88). Handan'ın "ben" hali onun bedensel a k ı olan Hüsni Pa a'yla olan a kını da etkiler. Ötekile mi bir kimlik olarak Handan'ın kadın halini sömüren Hüsni Pa a, "dü man olarak algıladı ımız bazı ki ilerın .. gölgesi" (Stevens, 1998: 68) olarak Handan'ın "ben'ini i gal eder. "Ben ve Öteki arasındaki ikilik" (Çamuro lu, 1999: 44) Hüsni Pa a'yla evlenmeyle parçalanmı bir benlik haline dönü ür. Hüsni Pa a'nın "öteki"le mi kadınlar la ili kiye girerek Handan'ın benli ini parçalaması, Handan'ın ideal kimli inin ötelenerek silinmesine neden olur.

" imdi senin arkandan bakarken bütün bu müthi , nihayetsiz bir yekün gibi birikmi benli imin seninle beraber gitti ini görüyorum ... " (Adivar, 2005: 127).

"Aramıza sÖktü un yabancı hayallerin ördü ü du varlar o kadar kalın ki, ba ım ve kalbim oraya çarparak parçalanırsa onlar yine yıkılıp seni göstermeyecekler." (Adivar, 2005: 129)

Handan'ın bilinç yitimi, "öteki ben'in a k arzusuna dönü erek ortaya çıkmasına sebep olur. Bilinç yitimi, " eyle me tipidir. Daha do rusu, eyle menin ba ka biçimidir. Bütün eyle me bir unutmadır." (Jacoby, 1996: 29). Kendi "ben'ini tahrip edip saf benli in sınırsız kıyı larında eyle ip dola an Handan, yitik bilincini Refik Cemal'in yüzüyle doldurur. Halide Edip, i lenecek a k günahını; "ben'in olmadı ı ya da bilincin parçalandı ı bir ana sıkı tırarak kadının masumiyet imgesi olarak yüceltir. Yazara göre ideal bir kadının bilinçli bir halde arkadaş ının kocasına a ık olması veya yasak ili ki ya aması mümkün de ildir. "Halide Edip evlilik di ı ili kileri hiç ho göremez... Handan'da oldu u gibi zihin kontrol ünün ortadan kalkması hallerinde razı olur." (Enginün, 1989:54)

Handan'ın zihinsel kontrolünü yitirdikten sonra

kendi "tiren'ini kurmak için yeni bir içsel yolculuğa çıkması ve bu yolculukta yitirdiği Nazım'ın Refik Cemal'in bedeninde yeniden doğmasını sağlar

"Bir bebe, bir bebe daha var. Siyah bukleli Onu dövüyorum ben. Fakat ben de küçüm. Sonra mavimsi gözlü bir çocuk onu kurtarıyor O çocukla sabahleyin ders odasında beraberdik. Hesabını bilmiyordu ben örettim-di ..

"İçimde bir karanlık köşesinde Refik Cemal'i görüyorum Ona doğru gidiyorum Bilmek içimdeki birçok kırık eylemleri birbirine bağlamak için yapıyorum (Adivar, 2005: 206).

Handan'ın bilincini yitirdikten sonra 'Öteki ben': ile karşılaşması "öteki'nin istilasına uğrayan bilincin kendini fark etmesine neden olur. Handan'ın içindeki küçük bebe, onun yeniden doğmaya çalıştığı "benin bir imgesidir. Ancak silinen bilinç, onu ötekinin günahının mabedine sürükler. Refik Cemal'e duyulan aşk, Handan'ın içindeki "öteki" kadını dışarıya çıkarır. Handan, "öteki beninin arzusunun nesnesine yöneldikçe ıstırap çeker. "insan kendini yitimi çevresindeki eylemlere gömülüp batmış gibi duyar: ötekile medir bu." (Gasset 1995 38) diyen Gasset, bireyin her yitip gittiğinde "öteki" tarafından kuşatıldığını belirtir. Handan'ın geçmişi ve dönük her yeni anısı, onun bilinçlenip tekrar ideal benliğe kavuşmasını sağlar. Ancak her yeniden bilinçlenme ona ihanetin acı çarpmasını hatırlatır.

"Ben o kadar korkmuş . o kadar tefessüh etmiş bir leke, bir et parçasıyım, başka bir eylemde il. de il cennette hatta cehennemden en yakıcı en i kence edici derinlikleri bile beni kusup atmadı. Ben ebediyen hiçbir yerde kendime yer bulamamalıyım" (Adivar, 2005 216)

Handan'ın ihanetiyle ortaya çıkan "öteki ben"! sadakat ve baskınlığın masumiyetini yıktığı için kendini ötekine dönüştürmüştür. Handan'ın kendi "ben'ine yabancılaşması her eylemden önce onun kendi "ben'ini olumsuz "öteki'nin karanlık evreninde görmesiyle trajik çatışmaya dönüşür. Böylece kahraman kendi benliğinin içinde oturan ideal insan olmaktan çıkarak parçalanmış bir benlik sergiler. Kişinin kendini cennetten kovdurarak cehennemden en yakıcı ve karanlık derinliklerine mahkûm olması, bireysel anlamda kişinin kendine öteki olması-

Dü ünsel olarak parçalanmışlığı duyumsayan Handan da kendi bedenini bir ihanet sebebi olarak görür. Handan'ın "öteki ben"inin bedensel arzusuna olan ihanet hali, onun hayata bağ kaldırmasıyla ontolojik kökenli bir soruna dönüşür. Handan'ın intihar eder gibi bu günahın bedelini ödeyerek ölmesi, "öteki ben" bir protestodur.

dır. 'Birey dü ünsel yuvasında ötekile en derinlerle her yüz yüze geldiğinde kendini 'öteki' ve parçalanmış olarak bulur' (Ahin, 2010 28) Dü ünsel olarak parçalanmışlığı duyumsayan Handan da kendi bedenini bir ihanet sebebi olarak görür Handan'ın "öteki ben"inin bedensel arzusuna olan ihanet hali, onun hayata bağ kaldırmasıyla ontolojik kökenli bir soruna dönüşür. Handan'ın intihar eder gibi bu günahın bedelini ödeyerek ölmesi, "öteki beni bir protestodur. "Melek ve eytan imgelerinin aynı bedende ortaya çıkması" (Aytemiz, 2001: 19) Handan'ın "ben'fyle "öteki ben": arasında çatışmaların imgeleştiği yüzdür

Romanda benlik aynasında "ben" ve "öteki" arasında çatışma yaayan Handan, aşk, bağ kaldırma, kıskançlık, bilinç parçalanması/yitimi, günah kavramlarıyla kadının özgürleşme sürecinde yaşadıklarını imgelerin diliyle ortaya koyar

GENEL ÇIKARIM

Handan romanı bireyselleşme sürecinde kadının yaşadığı varoluşsal problemlere değinir. Halide Edip, Handan karakteriyle dönemin kadınlarının yaşadığı bireysel ve toplumsal çatışmaları eril söylemin içinde var eder. Yazar, romanda Handan'ın yaşadığı değişim ve dönüşümlerle, Türk kadının yeni bir bakışla değerlendirilip sorgulanması gerektiğini vurgular. Yazarın benlik aynasında Handan'ın imgesel hallerini varoluşsal bağ kaldırma olarak ele alması, kadının kendini kurmak için yaşadığı çatışmaları belirtmeye yöneliktir. Sonuç olarak; Handan romanı, kendi benlik aynasını kurmaya çalışıyor

Osmanlı kadınının varolu rücadelesinin psiko-sosyal boyutunu yansıtır.

Kaynakça

- Adivar, Halide Edip (2005). *Handan*. Yay.
- Aytemiz, Beyhan Uygun (2001) *Halide Edip Adivar ve Feminist Yazm*, Bilkent Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans [İnkara]
- Branden, Nathasel (2002) *Kadının* is-tanbul.
- Çamuro lu Reha (1999) . *Dönüyordu*. Om Yay.. İstanbul.
- Durakba ı Ayşe (2007). *Halide Edip Türk Modernleşmesi ve Feminizm* İletişim Yay.. İstanbul.
- Enginün. (1989) *Halide Edip Adivar*. Kültür Bakanlığı Yay.. Ankara
- Fromm, Eren (1984) *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri I* (Çev. Npogut). Paire! Yay., İstanbul .
- Casset. Ortega Y Jose (1995) *İnsan ve Herkes* (Çev. Gül I ık). Metis Yay istanbul
- Jaeoby Russel (1999) *Belle ini yitiren Top/um* Hakan Malay). Ayrıntı Yay İstanbul.
- Jung Cari Gustov (1997) *ve Bilinçaltım İşlevleri* (Çev. Engin Büyükinal) Say istanbul
- Jung Cari Gustov (2009), *Dört Arketip* (Çev. Zehra Aksu Yılmaz) Metis Yay, İstanbul
- Koçak. Orhan (1995), *İngenin Halleri*, Metis Yay.. İstanbul.
- Korkrr.az. Ramazan (2008), *Aytmatov Anlatılannda Öteki/e me Sorunu ve Dönü izlekleri*, Gralikar Yay, Ankara.
- Krich A. (2005), *A km Anatomisi* (Çev. Mehmet Harmancı), Yay İstanbul
- R, D. (1993) *Bölünmü Benlik* (Çev. Selçuk Çelik), Kabalei Yay. İstanbul.
- Nermi Uygur, (1997) *Edmund Hussre/de Ba kasmf) Beni Sorunu* Edebiyat Fakültesi Yay, İstanout
- Randall, William (1995) *Bizi Biz Yapan Hikayeler* (Çev. en Sürer Kaya). Ayrıntı Yay, istanbul.
- Stevens. Anthony (1999). *Jung* (Çev. Ayda Çayır) Kaknus Yay.. İstanbul
- Şahin. Veysel (2010) *O uz Ataim Anlatılannda Ben. Öteki ve Benlik" Türk Dili. S. 697. s. 23-31, Ocak.*
- Vefa (2004). *Kierkegaard'da Benlik ve Varolu Ha-cettepe Yay. Ankara*
- uluköse. Gliven (2006). *Halide Edip Adivar*. Kasta Yay, İstanbul
- Uyguner. Muzatfer (1994), *Halide Edip Adivar* Bilgi Yay, istanbul